

Theatermakers Jonata Taal (links) en Eran Ben-Michaël. Beeld Martijn Gijsbertsen

Interview Theater

Je mag ook niks meer zeggen. Maar is dat zo erg, vragen deze theatermakers zich af

Eran Ben-Michaël en Jonata Taal maakten een voorstelling over de toenemende gevoeligheden in onze maatschappij. 'Sommige mensen verdedigen hun vrijheid van meningsuiting tot in het oneindige. Dat kan.'

Ally Smid 14 september 2024, 12:32

Ze zijn de uitgelezen personen om in de voorstelling *Je mag ook niks meer zeggen* – een kruising tussen toneel en stand-upcomedy – te spelen. Eran Ben-Michaël (41, schrijver van het stuk) en Jonata Taal (33) beamen het grijnzend aan het eind van een repetitiedag in een pand aan de Amsterdamse Prins Hendrikkade. De twee behoren in Nederland zelf tot minderheidsgroepen, en dat merken ze soms.

Advertentie

voorstelling wordt Taal als personage spottend geprezen omdat wel tot drie minderheden behoort. Qua kleur, qua geadopteerd en qua geaardheid. Hij is Braziliaan én adoptiekind én zijn personage noemt zich ook nog panseksueel, wat wil zeggen dat de geaardheid van z'n geliefde hem niet uitmaakt.

Ben-Michaël maakte al eerder met George Elias Tobal succesvolle maatschappelijk prikkelende voorstellingen zoals *George & Eran lossen wereldvrede op* en *George en Eran worden racisten*. “Deze nieuwe voorstelling gaat over: in hoeverre pas jij je aan gevoeligheden van een soms kleine groep mensen aan? Hoeveel concessies wil jij doen? Wanneer gaat aanpassing ten koste van jezelf? Wat lever je in? Je kunt ook zeggen: Jongens, kom op, zeg niet zo, je mag toch alles zeggen? Die beide perspectieven zie en hoor je langsflitsen in het stuk. Je gaat als publiek nadenken: hoe denk ik er zelf over?”

De twee theatermakers speelden de korte versie ook eens voor personeel van een bank, waarna een man zei dat hij het belachelijk vond dat hij steeds op zijn woorden moest letten. Hij had daar geen zin in. Het werd een levendig debat. Op de Parade en Lowlands gingen bezoekers na afloop ook met elkaar in gesprek. Ben-Michaël: “Op Lowlands zat ook achter vrienden van mij een groep mensen die het allemaal onzin vonden. Het is prima om die ideeën de ruimte te geven. Sommigen verdedigen hun vrijheid van meningsuiting tot in het oneindige. Dat kan.”

Advertentie

Italiaans design en vakmanschap

Reizen in een camper van Laika is intens en avontuurlijk. Geniet van het leven op een Italiaanse manier. Enjoy The Dolce Vita.

Gesponsord door:

Laika campers

LEES OVER LAIKA

Beeld Martijn Gijsbertsen

‘Mijn vader vond dat ik een volgende keer weleens terug mocht slaan’

Taal: “Op Lowlands identificeerden mensen van kleur zich duidelijk met mijn personage, dat ergens in ons stuk in elkaar wordt getrapt door buurtgenoten en uitgescholden voor ‘vuile nxxxx’. Ze

ingrijpt, omdat mensen wegstijgen. Een man moest huilen. Die scène is mij als kind letterlijk zo overkomen. Mijn vader vond dat ik een volgende keer weleens terug mocht slaan. En inderdaad: later heb ik – ik geloof net nadat ik actiethriller *The Matrix* had gezien – de aanstichter een klap gegeven boven zijn wenkbrauw. Dat hielp.”

In de voorstelling, die hier en daar hilarisch is, denkt personage Jonata het vaak beter te weten. Hij gebruikt zijn ‘moreel meetlint’ te pas en te onpas en spreekt personage Eran op zijn gedrag aan. Ook komt het n-woord ter sprake. Omdat de een weer op de ander reageert, is het in de context nodig om dat woord te gebruiken, om vervolgens te zeggen dat het echt niet meer kan, leggen de acteurs uit.

Advertentie

Een zwarte collega-acteur die het stuk zag, zei tegen hen dat toen hij dat woord hoorde, voor hem alles stopte. Dat voor hem geen enkele context het gebruik van het woord rechtvaardigde. “Maar als je het niet kunt benoemen of laten zien of voelen, dan kun je het er in een voorstelling met dialogen ook niet over hebben”, zegt Taal.

Scène uit de voorstelling:

Jonata: “Bij hoeveel procent van gekwetsten binnen een bepaalde groep zouden we iets moeten veranderen? Interessante vraag, ik zou zeggen bij 1 procent.”

Eran: “Bij 1 procent? Echt waar, zo snel?”

J: “Ja. Als 1 procent van de mensen ergens aanstoot aan neemt, of zich gekwetst voelt, dan moet er iets veranderen.”

E: “Dat lijkt mij niet echt werkbaar. Dan mag je niks meer zeggen of doen. Er is altijd wel iemand die zich beledigd voelt. Ik zoek een beetje een democratische manier om dingen te veranderen, maar wat jij voorstelt is dictatuur.”

J: “Ik vind gewoon dat we ons moeten aanpassen aan mensen die iets als pijnlijk ervaren.”

E: “Maar dan komen we er nooit uit, als de marges zo klein zijn. Ik wil ook dat dingen veranderen, dat weet je, maar het moet wel reëel zijn.”

J: “Welk percentage vind jij dan reëel?”

E: “Nou, euh... 50 procent.”

J: “Nee dat is veel te hoog. Dan blijft alles zoals het altijd was. De meeste mensen zijn conservatief. 10 procent?”

E: “Dat is te laag. 30 procent.”

J: “Veel te hoog. 20 dan maar?”

E: “Ok, 20 procent dat lijkt mij een eerlijk compromis.”

E: "Dus een kleine groep mensen, 20 procent, die bepaalt voor een grote groep 100 procent, wat ze wel of niet kunnen zeggen of mogen doen?"

J: "Inderdaad."

E: "OK."

Beeld Martijn Gijsbertsen

In iedereen schuilt zowel een dader als slachtoffer

Ben-Michaël heeft een Israëliische vader en een Roemeens-Joodse moeder. Zij is vanuit Roemenië op haar twaalfde gevlucht naar Israël, waar ze haar latere man leerde kennen. Toen Ben-Michaëls zus drie was, zijn ze naar Nederland gekomen. Behalve hun gezin woont zijn hele familie nog in Israël, nu een land in oorlog. En voor je het weet moet je je tegenwoordig als Joodse Nederlander, en helemaal als Israëliisch-Nederlandse Jood, verantwoorden voor wat Israël in Gaza aan het doen is. Daar hamert personage Jonata bij hem ook op.

Advertentie

“Hier in Nederland is het een heel gevoelig onderwerp. Iedereen neemt stelling, ook zij die niet veel van het land afweten. Ik snap dat mensen zich willen uitspreken voor het lot van de Palestijnen, heel terecht, het is ook vreselijk wat daar allemaal gebeurt, maar het is nu ook mode om alleen die kant van het verhaal te belichten. Ook onder theatern mensen. Voor nuance is geen ruimte.”

Wat de voorstelling ook aanstipt, is dat in iedereen zowel een dader als slachtoffer schuilt, en dat je als slachtoffer ook dader kunt zijn. Ben-Michaël: “In het *Sinterklaasjournaal* heb ik twintig jaar geleden Zwarte Piet gespeeld, ja, ja, ik was een echte *blackfacer*. En ik heb ook wel mensen gekwetst door iets als grap te verpakken, dat doe ik niet meer. Ik let meer op. En ik ben ook slachtoffer, kijk maar naar ons familietrauma. Een verhaal van vervolging en moord. Dat zit in mijn DNA.”

Taal: “Ik ben weleens wit geschminkt als Sinterklaas, met Zwarte Pieten om me heen. En ik was blind voor gevoeligheden, een vriend vond mij zelfs racistisch. Want vroeger trok ik eerder met witte mensen op dan met mensen van kleur. Die ging ik denk ik onbewust uit de weg. Een vriendin, ook van kleur, vond mij juist weer naïef: ‘Ook jij wordt argwanend aangekeken in winkels’, zei ze, en vaker gecontroleerd. Dat leek me onzin. Maar ze had gelijk.”

‘De grenzen zijn nu wat strakker, misschien is dat goed’

Zijn de acteurs weleens voor een rol gecast die stereotiep was? Taal: “Ik heb eens auditie gedaan voor de rol van een Braziliaanse kok, ik zat nog op de toneelschool. Ik spreek geen Portugees, en ik moest ineens ook nog een zwaar accent aanzetten, dat lukte me al helemaal niet. Ik was blij toen die auditie voorbij was.”

Ben-Michaël is ervan overtuigd dat de lange tenen en overgevoeligheden een kwestie van tijdelijke aard zijn: “De grenzen zijn nu wat strakker, omdat je zo ruimte schept of recht doet aan minderheidsgroepen wier stem lang niet is gehoord. Misschien is dat goed. Het is een golfbeweging. De grote middengroep hangt er nu een beetje bij. Later zal die groep z’n standpunten wel verruimen.”

Te zien t/m 30 november. Info en speellijst:

[geeeeneranproducties.nl](https://www.geeeneranproducties.nl)

Lees ook:

Theatermakers George & Eran laten zien: we hoeven niet allemaal Greta Thunbergs te zijn

In hun voorstelling ‘[George & Eran worden veganisten](#)’ nemen de makers klimaatfanatici op de hak, maar intussen zetten ze het publiek wel aan het denken.

Ook interessant voor u

Op basis van bovenstaand artikel

Interview

‘Zaalvoetbal gaf mij richting in het leven’

De heropbouw van de gezondheidszorg in Gaza wordt in Amsterdam uitgedacht

